

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-330-64>

УДК 339.97

ЧОБИТОК Вікторія

Українська інженерно-педагогічна академія
<https://orcid.org/0000-0002-5272-388X>

ДЕРЯБКІН Андрій

Українська інженерно-педагогічна академія
<https://orcid.org/0009-0007-5971-4904>
deryabkin.and@gmail.com

ДЕРЯБКІН Олексій

Українська інженерно-педагогічна академія
<https://orcid.org/0009-0002-5300-2256>
141485@tehnoholod.com.ua

ВПЛИВ ТРАНЗИТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ НА РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Транзитивна економіка сьогодні стикається з численними викликами. Це трансформація власності як інституту шляхом комплексної приватизації. За своїми масштабами цей процес не має аналогів у світовій історії. Кінцевим результатом є створення національної багато власної системи. У процесі переходу від державного господарства до ринкового механізму господарювання сформувався новий клас приватних власників. Протягом усього періоду реформування створювалися ринкові економічні інститути та механізми координації економічної діяльності економічних інститутів. Визначення та перерозподіл прав власності поступово стали центром економічної діяльності, особливо на рівні вітчизняних підприємств.

В умовах глобальних трансформацій ХХІ ст. перед багатьма країнами постала проблема знаходження рівноваги на шляху переходу до нового типу розвитку й забезпечення умов транзитивності та глобальної економічної безпеки. Гарантування економічної безпеки в тому чи іншому сенсі є концептуальним завданням будь-якої держави практично з моменту її заснування. Особливої гостроти питання набуває щодо транзитивної економіки, оскільки останній властиві численні негативні наслідки реформування, що знаходять свій вияв у дезінтеграції виробничих структур, розриві господарських зв'язків, розбалансованості між видобувними та переробними галузями виробництва, згортанні внутрішнього ринку, дисбалансах регіонального розвитку, зниженні рівня конкурентоспроможності національними виробниками тощо. Зафіксовані масовою свідомістю, офіційною статистикою і науковим інструментарієм явища, процеси та тенденції, що загрожують динамічному соціально-економічному розвитку українського суспільства, висувають проблему економічної безпеки розвитку у ряд головних стратегічних завдань. Метою дослідження є теоретично-прикладне обґрунтування впливу транзитивної економіки на розвиток вітчизняних підприємств.

На сьогоднішній день транзитивна економіка може мати значний вплив на розвиток вітчизняних підприємств через зміни в умовах конкуренції, доступі до ресурсів, ринків збуту та інвестицій. Аналіз цього впливу може допомогти розуміти перспективи та виклики, з якими стикаються вітчизняні підприємства в умовах транзитивної економіки. Транзитивна економіка (перехідна) – економіка у історичний період зміни економічних систем, характеристиками якої є багатокладність, несталість, суперечливість, інерційність, інтенсивний розвиток нових економічних форм; альтернативність. транзитивна економіка означає процес переміщення товарів, послуг або капіталу через територію однієї країни з метою доставки їх до іншої країни без їхньої кінцевої обробки або споживання на території першої країни. Це включає в себе транспортування товарів через залізниці, автодороги, морські порти, аеропорти або будь-які інші логістичні шляхи. Ці фактори суттєво впливають на розвиток вітчизняних підприємств, вимагаючи від них адаптації до нових економічних реалій та пошуку шляхів підвищення ефективності. Транзитивна економіка, або економіка перехідного періоду, являє собою процес переходу від централізованої планової економіки до ринкової. Цей процес супроводжується суттєвими змінами в економічних структурах, реформуванням економічних інститутів, зміною форм власності та методів управління підприємствами. За час незалежності, Україна пройшла через різні етапи транзитивної економіки, які характеризувалися значними змінами у всіх сферах економічного життя. Етапи транзитивної економіки суттєво впливають на діяльність вітчизняного підприємств, змінюючи умови їх функціонування та визначаючи нові виклики й можливості. Вплив транзитивної економіки на розвиток вітчизняних підприємств є багатоаспектним та глибоким процесом, що охоплює перехід від централізованого планування до ринкових механізмів. В Україні цей перехід відбувався з 1991 року і супроводжувався численними змінами, які мали як позитивні, так і негативні наслідки для бізнесу. Цей процес включає економічну лібералізацію, приватизацію, структурні реформи, фінансову стабілізацію, розвиток ринкових відносин, інституційні реформи, соціальні зміни та інтеграцію в світову економіку. Кожен з цих елементів відіграє важливу роль у формуванні нової економічної системи та визначає успіх переходу до транзитивної економіки. В цілому, транзитивна економіка створила нові можливості для розвитку вітчизняних підприємств, водночас поставивши перед ними низку викликів. Для забезпечення стійкого економічного зростання необхідно продовжувати реформи, спрямовані на зміцнення інституцій, боротьбу з корупцією, підтримку інновацій та створення сприятливого бізнес-середовища. Лише в умовах стабільної та передбачуваної економічної політики підприємства зможуть повністю реалізувати свій потенціал та внести значний вклад у розвиток транзитивної економіки.

Ключові слова: транзитивна економіка, розвиток, вітчизняні підприємства, фактори впливу, економічна діяльність.

ЧОБИТОК Viktoriya, DIERIABKIN Andrii, DERIABKIN Oleksii

Ukrainian Engineering Pedagogics Academy

THE IMPACT OF THE TRANSITIVE ECONOMY ON THE DEVELOPMENT OF DOMESTIC ENTERPRISES

The transit economy today faces numerous challenges. This is the transformation of property as an institution through comprehensive privatization. In terms of its scale, this process has no analogues in world history. The end result is the creation of a

national multi-proprietary system. In the process of transition from the state economy to the market economy mechanism, a new class of private owners was formed. During the entire period of reform, market economic institutions and mechanisms for coordinating the economic activity of economic institutions were created. The definition and redistribution of property rights gradually became the center of economic activity, especially at the level of domestic enterprises.

In the conditions of global transformations of the 21st century, many countries faced the problem of finding a balance on the way to transition to a new type of development and ensuring the conditions of transitivity and global economic security. Guaranteeing economic security in one sense or another is a conceptual task of any state practically from the moment of its foundation. The issue becomes particularly acute in relation to the transitive economy, since the latter is characterized by numerous negative consequences of reform, which are manifested in the disintegration of production structures, the breakdown of economic ties, the imbalance between the extractive and processing branches of production, the collapse of the internal market, imbalances in regional development, and a decrease in the level of competitiveness national producers, etc. Phenomena, processes and trends recorded by mass consciousness, official statistics and scientific tools, which threaten the dynamic socio-economic development of Ukrainian society, raise the problem of economic security of development to a number of main strategic tasks.

The purpose of the study is theoretical and applied substantiation of the impact of the transitive economy on the development of domestic enterprises.

To date, the transitive economy can have a significant impact on the development of domestic enterprises due to changes in the conditions of competition, access to resources, sales markets and investments. Analysis of this impact can help to understand the prospects and challenges faced by domestic enterprises in the conditions of a transitory economy.

Transitive economy (transitional) – economy during the historical period of changes in economic systems, the characteristics of which are complexity, instability, contradiction, inertia, intensive development of new economic forms; alternative transit economy means the process of movement of goods, services or capital through the territory of one country in order to deliver them to another country without their final processing or consumption in the territory of the first country. This includes the transportation of goods via railways, roads, seaports, airports or any other logistics route.

These factors significantly affect the development of domestic enterprises, requiring them to adapt to new economic realities and search for ways to improve efficiency.

Transitive economy, or the economy of the transition period, is a process of transition from a centralized planned economy to a market one. This process is accompanied by significant changes in economic structures, reforming of economic institutions, changes in forms of ownership and methods of enterprise management.

During the time of independence, Ukraine went through various stages of transitive economy, which were characterized by significant changes in all spheres of economic life. The stages of the transitive economy significantly affect the activities of domestic enterprises, changing the conditions of their operation and identifying new challenges and opportunities.

The impact of the transitive economy on the development of domestic enterprises is a multifaceted and deep process, which covers the transition from centralized planning to market mechanisms. In Ukraine, this transition took place since 1991 and was accompanied by numerous changes that had both positive and negative consequences for business. This process includes economic liberalization, privatization, structural reforms, financial stabilization, development of market relations, institutional reforms, social changes and integration into the world economy. Each of these elements plays an important role in the formation of a new economic system and determines the success of the transition to a transitive economy.

In general, the transitive economy has created new opportunities for the development of domestic enterprises, while at the same time presenting them with a number of challenges. To ensure sustainable economic growth, it is necessary to continue reforms aimed at strengthening institutions, fighting corruption, supporting innovation and creating a favorable business environment. Only in the conditions of a stable and predictable economic policy will enterprises be able to fully realize their potential and make a significant contribution to the development of the transitive economy.

Keywords: transitive economy, development, domestic enterprises, factors of influence, economic activity.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сутність транзитивної економіки полягає у проведенні значних структурних перетворень, які спрямовані на активний розвиток суспільства, в сучасних вітчизняних реаліях цей перехід стикається з численними внутрішніми та зовнішніми факторами. Це трансформація власності за рахунок проведення комплексної приватизації державного майна (за своїми масштабами цей процес не має аналогів у світовій історії), кінцевим результатом стало створення приватної системи.

У процесі переходу від державного господарства до ринкового механізму господарювання сформувався новий клас приватних власників. Протягом усього періоду реформування створювалися ринкові економічні інститути та механізми координації економічної діяльності суспільства. Визначення та перерозподіл прав власності поступово стали центром економічної діяльності, особливо на рівні вітчизняних підприємств.

В умовах глобальних трансформацій ХХІ ст. перед багатьма країнами постала проблема знаходження рівноваги на шляху переходу до нового типу розвитку й забезпечення умов транзитивності та глобальної економічної безпеки. Гарантування економічної безпеки в тому чи іншому сенсі є концептуальним завданням будь-якої держави практично з моменту її заснування. Особливої гостроти питання набуває щодо транзитивної економіки, оскільки останній властиві численні негативні наслідки реформування, що знаходять свій вияв у дезінтеграції виробничих структур, розриві господарських зв'язків, розбалансованості між видобувними та переробними галузями виробництва, згортанні внутрішнього ринку, дисбалансах регіонального розвитку, зниженні рівня конкурентоспроможності національними виробниками тощо. Зафіксовані масовою свідомістю, офіційною статистикою і науковим інструментарієм явища, процеси та тенденції, що загрожують динамічному соціально-економічному розвитку українського суспільства, висувають проблему економічної безпеки розвитку у ряд головних стратегічних завдань.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

До теми формування транзитивної економіки неодноразово зверталися зарубіжні та вітчизняні вчені. Ними розроблено декілька значних положень щодо теорії транзитивності в різних сферах наукових знань: М. Арзамаскіна, С. Бабенка, Г. Головахи, А. Данилова, Т. Заславської, А. Колодій, О. Куценка, Н. Паниної, О. Поклонської, О. Прокоф'євої, П. Рабіновича, В. Тимофєєнка, С. Штапенка, Н. Шульгі, В. Якушика та ін. Різноманіття та подекуди суперечливість їх результатів вимагають узагальнення та осмислення з метою виявлення перспектив подальшого розвитку теорії транзитивності.

ВИДІЛЕННЯ НЕДОСЛІДЖЕНИХ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Проте значна частина вплив транзитивної економіки все ще не дослідженні в повному обсязі. Це пов'язано з тим, що наразі переважає випереджаючий тип розвитку, який є активно-динамічним. Вплив транзитивної економіки може докорінно змінитися за досить короткий проміжок часу, тому все більш важко прослідкувати залежності та виявити фактори впливу на розвиток вітчизняних підприємств.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою дослідження є теоретично-прикладне обґрунтування впливу транзитивної економіки на розвиток вітчизняних підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На сьогоднішній день транзитивна економіка може мати значний вплив на розвиток вітчизняних підприємств через зміни в умовах конкуренції, доступі до ресурсів, ринків збуту та інвестицій. Аналіз цього впливу може допомогти розуміти перспективи та виклики, з якими стикаються вітчизняні підприємства в умовах транзитивної економіки.

Транзитивна економіка (перехідна) – економіка у історичний період зміни економічних систем, характеристиками якої є багатокладність, несталість, суперечливість, інерційність, інтенсивний розвиток нових економічних форм; альтернативність. транзитна економіка означає процес переміщення товарів, послуг або капіталу через територію однієї країни з метою доставки їх до іншої країни без їхньої кінцевої обробки або споживання на території першої країни [3]. Це включає в себе транспортування товарів через залізниці, автодороги, морські порти, аеропорти або будь-які інші логістичні шляхи.

Деякі ключові аспекти впливу транзитивної економіки на розвиток вітчизняних підприємств наведені на рис 1.

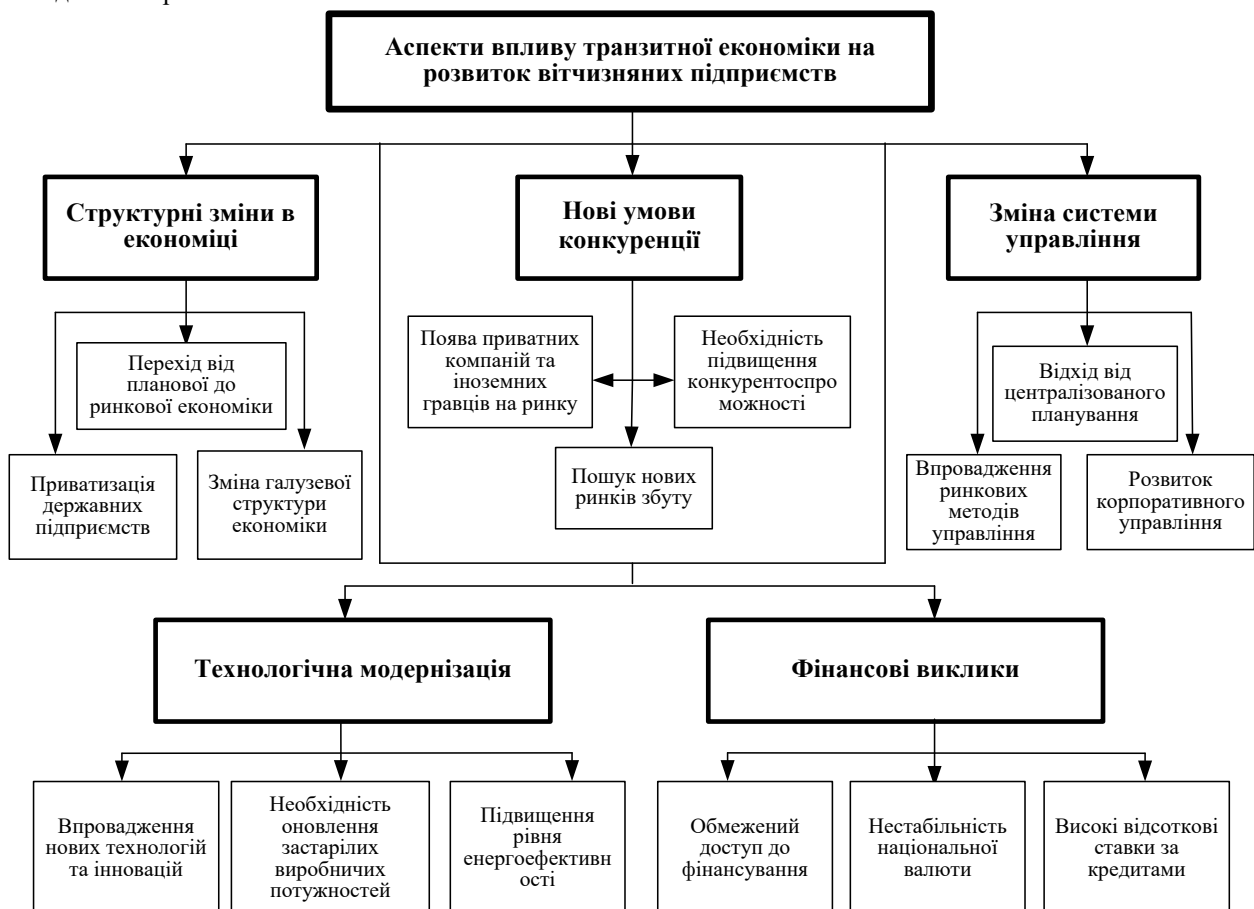


Рис. 1. Аспекти впливу транзитивної економіки на розвиток вітчизняних підприємств

Ці фактори суттєво впливають на розвиток вітчизняних підприємств, вимагаючи від них адаптації до нових економічних реалій та пошуку шляхів підвищення ефективності.

Також існують позитивні та негативні аспекти впливу транзитивної економіки на розвиток вітчизняних підприємств (рис.2).

Транзитивна економіка, або економіка перехідного періоду, являє собою процес переходу від централізованої планової економіки до ринкової. Цей процес супроводжується суттєвими змінами в економічних структурах, реформуванням економічних інститутів, зміною форм власності та методів управління підприємствами.

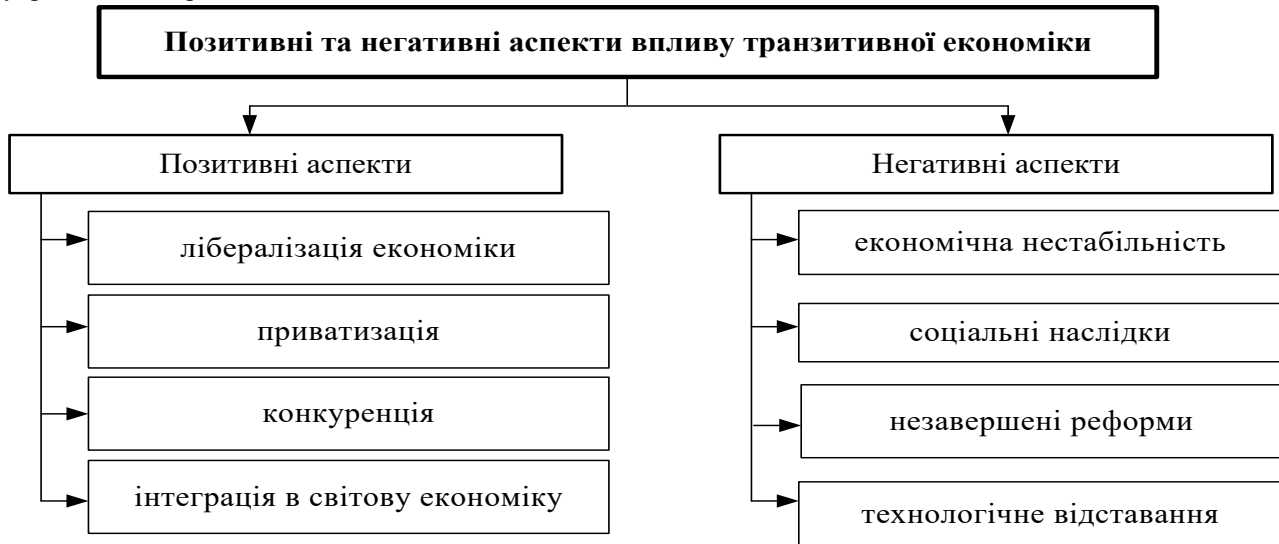


Рис. 2. Позитивні та негативні аспекти впливу транзитивної економіки

За час незалежності, Україна пройшла через різні етапи транзитивної економіки, які характеризувалися значними змінами у всіх сферах економічного життя. Етапи транзитивної економіки суттєво впливають на діяльність вітчизняних підприємств, змінюючи умови їх функціонування та визначаючи нові виклики й можливості. [8]

Кількість та структура підприємств в Україні за час незалежності зазнали значних змін. Ці зміни зумовлені різними економічними, політичними та соціальними факторами, пов'язаними з перехідним періодом від планової до ринкової економіки. На початку 1990-х років в Україні переважала кількість великих державних підприємств, які діяли в умовах централізованої планової економіки. Активний процес приватизації в 1990-х роках призвів до значного зростання кількості приватних підприємств. Велика кількість державних підприємств було розділено і передано в приватну власність.

Лібералізація вітчизняної економіки сприяла виникненню великої кількості малих і середніх приватних підприємств. Це стало можливим завдяки спрощенню процедур реєстрації бізнесу. Відбулася диверсифікація економіки, що включає розвиток нових секторів, таких як інформаційні технології, фінансові послуги, торгівля та сільське господарство. Внесок важкої промисловості в економіку значно зменшився, тоді як інші сектори почали відігравати значну роль.

Ринкові умови та конкуренція змусили підприємства підвищувати свою ефективність, знижувати витрати та впроваджувати інновації. Вітчизняні підприємства були змушені адаптуватися до нових економічних умов, включаючи рівень інфляції, постійні коливання валютного курсу та вплив міжнародної конкуренції. Вітчизняні підприємства почали активно виходити на міжнародні ринки, укладати експортні угоди та залучати іноземні інвестиції. Угода про асоціацію з Європейським Союзом, підписана в 2014 році, сприяла відкриттю нових ринків і можливостей для вітчизняних підприємств. Кризи, такі як фінансова криза 2008 року, пандемія COVID-19, військові події негативно впливають на кількість та стан розвитку вітчизняних підприємств.

Військові дії та анексія Криму призвели до релокації підприємств або припинення їх діяльності. Зміна кількості підприємств на початку незалежності України суттєво вплинула на процеси транзитивної економіки, сприяючи розвитку ринкових відносин, підвищенню конкурентоспроможності, створенню нових робочих місць та залученню інвестицій [9].

Приватизація, економічна лібералізація, розвиток правової бази та інтеграція в світову економіку стали ключовими чинниками, які визначили сучасний економічний стан України. Основні чинники, які впливають на розвиток вітчизняних підприємств наведено на рис. 3.

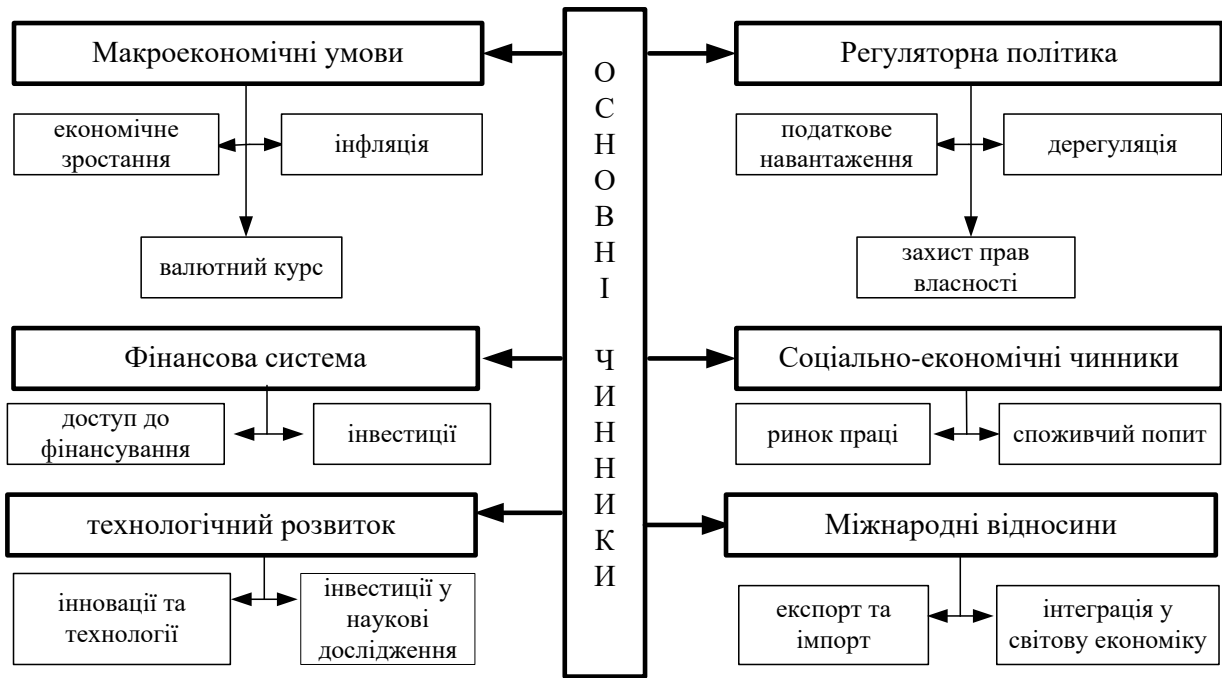


Рис. 3. Основні чинники, які впливають на розвиток вітчизняних підприємств

Етапи розвитку вітчизняних підприємств в Україні з 1991 по 2023 роки, враховуючи економічні, соціальні, політичні та інші події, що впливали на бізнес-середовище наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Етапи розвитку вітчизняних підприємств в Україні з 1991 по 2023 роки

Період	Сутність змін
1991-2000 рр	Після здобуття незалежності у 1991 році, кількість підприємств значно зросла через приватизацію державних підприємств та створення нових приватних компаній. В цей період відбувалися значні економічні реформи, спрямовані на перехід від планової до транзитивної економіки
2000-2008 рр	На початку 2000-х років Україна пережила період економічного зростання, що також позитивно вплинуло на кількість підприємств. Зростання ВВП, збільшення іноземних інвестицій та стабілізація макроекономічної ситуації сприяли створенню нових підприємств
2008-2014 рр	Світова фінансова криза 2008 року значно вплинула на економіку України, що призвело до банкрутства багатьох підприємств та зниження темпів відкриття нових. Однак, після 2010 року почалося повільне відновлення економіки
2014-2020 рр	Період після 2014 року був позначений військовим конфліктом та анексією Криму. Ці події негативно вплинули на економіку, викликавши значні фінансові труднощі для підприємств. Проте, одночасно з цим, реформи, спрямовані на покращення бізнес-клімату, почали давати результати, і кількість нових підприємств поступово збільшувалася
2020-2023 рр	Пандемія COVID-19 в 2020 році внесла значні корективи у функціонування підприємств, викликавши тимчасове закриття багатьох бізнесів та зміну робочих умов. Однак, після періоду адаптації, багато підприємств змогли відновити свою діяльність та навіть знайти нові можливості для розвитку. Додатково, військові події в Україні, які почалися в 2022 році, також вплинули на економічну ситуацію, змушуючи багато підприємств адаптуватися до нових умов або припинити свою діяльність

Транзитивна економіка має значний вплив на розвиток вітчизняних підприємств через макроекономічні умови, регуляторну політику, фінансову систему, соціально-економічні чинники, міжнародні відносини та технологічний розвиток. Успішний розвиток вітчизняних підприємств залежить від створення сприятливого економічного середовища, яке забезпечує стабільність, передбачуваність та можливості для зростання і інновацій.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Вплив транзитивної економіки на розвиток вітчизняних підприємств є багатоаспектним та глибоким процесом, що охоплює перехід від централізованого планування до ринкових механізмів. В Україні цей перехід відбувався з 1991 року і супроводжувався численними змінами, які мали як позитивні, так і негативні наслідки для розвитку бізнесу. Цей процес включає економічну лібералізацію, приватизацію, структурні реформи, фінансову стабілізацію, розвиток ринкових відносин, інституційні реформи, соціальні зміни та інтеграцію в світову економіку. Кожен з цих елементів відіграє важливу роль у формуванні нової економічної системи та визначає успіх переходу до транзитивної економіки.

В цілому, транзитивна економіка створила нові можливості для розвитку вітчизняних підприємств, водночас поставивши перед ними сукупність викликів. Для забезпечення стійкого економічного зростання необхідно продовжувати реформи, спрямовані на зміцнення установ, боротьбу з корупцією, підтримку інновацій та створення сприятливого бізнес-середовища. Лише в умовах стабільної та передбачуваної економічної політики підприємства зможуть повністю реалізувати свій потенціал та внести значний вклад у розвиток транзитивної економіки.

Література

1. Беляєв О. О. Соціально-економічні суперечності транзитивної економіки / Беляєв О. О., Бурлаченко І. О. // Економіка та підприємництво : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана»; [редкол.: І. М. Рєпіна (відп. ред.) та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2017. – № 39. – С. 5–21. URL <https://ir.kneu.edu.ua/items/094e591f-c4d1-4c40-a4bc-d0867c170742> (дата звернення 03.07.2024)
2. Матвєєва Л. Г. Транзитивне суспільство як простір розвитку держави і права / Л. Г. Матвєєва // Наукові записки Львівського університету бізнесу та права – 2015. – № 14. – С. 45-52. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2015/2/4.pdf> (дата звернення 03.07.2024)
3. Вітер І. Модернізаційні перетворення транзитивних економік: європейський вимір / І. Вітер // Дослідження міжнародної економіки. – 2011. – № 2. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/25209> (дата звернення 05.07.2024)
4. Дергачова В. Становище країн з перехідною економікою у глобальному середовищі / Дергачова В., П. Фільянов // Проблеми науки : зб. наук. праць – 2005. – № 9. – С. 43–50.
5. Назаркевич І. Б., Назаркевич О. Б. Інтегральна оцінка діяльності малих підприємств України в умовах структурної трансформації вітчизняної економіки. Економічний журнал Одеського політехнічного університету. 2020. № 1 (11). С. 40–47. <https://economics.net.ua/ejopu/2020/No1/40.pdf> (дата звернення 05.07.2024)
6. Лазоренко Т. В., Солосіч О.С. Коопетиція як сучасний підхід до стратегічного управління підприємством. Проблеми системного підходу в економіці. 2018. Випуск 6. С. 96-100 http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/6_68_2018_ukr/15.pdf (дата звернення 05.07.2024)
7. Ревенко Д. С. Концепція моделювання діагностики й управління стійкістю соціально-економічних систем. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. Випуск 18. Частина 2. С.194-197
8. Прохорова В. В., Проценко В. М., Чобіток В. І. Формування конкурентної стратегії підприємств на засадах інноваційно-спрямованого інвестування. Харків: УПА, 2015. 291 с.
9. V. Chobitok, O. Shevchenko, O. Lomonosova, V. Kochetkov, V. Bykhovchenko Application of budget allocation models in the management of investment processes in the context of the digital economy development. Cuestiones Políticas. Vol. 39, № 71 (2021). <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3971.35>.
10. Babenko, V., Baksalova, O., Prokhorova, V., Dykan, V., Ovchynnikova, V., Chobitok, V. Information and Consulting Service Using in the Organization of Personnel Management // Estudios de Economía Aplicada. 2021. Vol. 38-3, no 1, P. 1-10. <http://dx.doi.org/10.25115/eea.v38i4.3999>

References

1. Belyaev O. O. Socio-economic contradictions of the transitive economy / Belyaev O. O., Burlachenko I. O. // Economics and entrepreneurship: coll. of science pr. / Ministry of Education and Science of Ukraine, State Higher Secondary School "Kyiv. national economy University named after Vadim Hetman"; [edited by: I. M. Repin (res. editor) and others]. – Kyiv: KNEU, 2017. – No. 39. – P. 5–21. URL <https://ir.kneu.edu.ua/items/094e591f-c4d1-4c40-a4bc-d0867c170742> (access date 03.07.2024)
2. Matveeva L. G. Transitive society as a space for the development of the state and law / L. Matveeva // Scientific notes of the Lviv University of Business and Law - 2015. - No. 14. - P. 45-52. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2015/2/4.pdf> (access date 03.07.2024)
3. Viter I. Modernization transformations of transitive economies: European dimension / I. Viter // Research of international economy. – 2011. – No. 2. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/25209> (access date 05.07.2024)
4. Dergacheva V. The situation of countries with a transition economy in the global environment / Dergacheva V., Filyanov P. // Problems of science: coll. of science works - 2005. - No. 9. - P. 43–50.
5. Nazarkovich I. B., Nazarkovich O. B. Integrated evaluation of the activity of small enterprises of Ukraine in the conditions of structural transformation of the domestic economy. Economic Journal of Odessa Polytechnic University. 2020. No. 1 (11). P. 40–47. <https://economics.net.ua/ejopu/2020/No1/40.pdf> (access date 05.07.2024)
6. Lazorenko T.V., Solosich O.S. Cooperation as a modern approach to strategic enterprise management. Problems of the systemic approach in economics. 2018. Issue 6. P. 96-100 http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/6_68_2018_ukr/15.pdf (access date 05.07.2024)
7. Revenko D. S. Concept of modeling diagnostics and management of sustainability of socio-economic systems. Scientific Bulletin of Kherson State University. 2016. Issue 18. Part 2. P.194-197
8. Prokhorova V.V., Protsenko V.M., Chobitok V.I. Formation of the competitive strategy of enterprises on the basis of innovative investment. Kharkiv: UIPA, 2015. 291 p.
9. V. Chobitok, O. Shevchenko, O. Lomonosova, V. Kochetkov, V. Bykhovchenko Application of budget allocation models in the management of investment processes in the context of the digital economy development. Cuestiones Políticas. Vol. 39, № 71 (2021). <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3971.35>.
10. Babenko, V., Baksalova, O., Prokhorova, V., Dykan, V., Ovchynnikova, V., Chobitok, V. Information and Consulting Service Using in the Organization of Personnel Management // Estudios de Economía Aplicada. 2021. Vol. 38-3, no 1, P. 1-10. <http://dx.doi.org/10.25115/eea.v38i4.3999>